ZAMONAVIY IQTISODIYOT VA INTELLEKTUAL TEXNOLOGIYALAR
Ilmiy-uslubiy elektron jurnali — Sharq universiteti
ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

QASHQADARYO VILOYATI G'UZOR TUMANIDA TRANSPORT VOSITALARINI JADALLIGINI TAHLIL QILISH VA TAVSIYALAR ISHLAB CHIQISH

Jumayev Diyorbek Maqsudjon o'g'li
Andijon Davlat Texnika Instituti talabasi
E-mail: jumayevdiyorbek2004@gmail.com
Tel:+9989993880641
DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85

Annotatsiya

Mazkur ilmiy ishda Qashqadaryo viloyati G'uzor tumanida transport vositalari harakat jadalligi tahlil qilinib, mavjud yo'l-transport infratuzilmasining holati baholandi hamda harakat xavfsizligi va samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida asosiy magistral va ichki yo'llarda transport oqimining sutkalik va soatlik intensivligi, transport vositalari tarkibi (yengil avtomobil, yuk avtomobili, avtobus va boshqalar), harakat tezligi hamda tirbandlik yuzaga kelish omillari o'rganildi.

Kalit so'zlar: transport oqimi, harakat jadalligi, yo'l-transport infratuzilmasi, transport vositalari tarkibi, tirbandlik, harakat xavfsizligi

Аннотация

В данной научной работе проведён анализ интенсивности движения транспортных средств в Гузарском районе Кашкадарьинской области, дана оценка состояния существующей дорожно-транспортной инфраструктуры, а также разработаны практические рекомендации по повышению безопасности и эффективности дорожного движения.

© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

В ходе исследования были изучены суточная и почасовая интенсивность транспортного потока на основных магистральных и внутренних дорогах, состав транспортных средств (легковые автомобили, грузовые автомобили, автобусы и другие), скорость движения, а также факторы, влияющие на возникновение транспортных заторов.

Ключевые слова: транспортный поток, интенсивность движения, дорожно-транспортная инфраструктура, состав транспортных средств, заторы, безопасность дорожного движения.

Abstract

This scientific study analyzes the intensity of vehicle traffic in Guzar district of Kashkadarya region, evaluates the current condition of the existing road transport infrastructure, and develops practical recommendations to improve traffic safety and efficiency.

During the research, the daily and hourly intensity of traffic flow on major highways and internal roads was examined, along with the composition of vehicles (passenger cars, trucks, buses, and others), traffic speed, and the factors contributing to traffic congestion.

Keywords: traffic flow, traffic intensity, road transport infrastructure, vehicle composition, congestion, traffic safety.

KIRISH

Bugungi globallashuv va jadallik asrida transport tizimi har qanday hududning “qon tomiri” vazifasini bajaradi. Ayniqsa, avtomobil transporti iqtisodiy barqarorlik, aholi farovonligi va hududlararo integratsiyani ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Transport vositalari sonining yil sayin ortib borishi esa yo‘l tarmoqlariga tushayotgan yuklamani keskin oshirmoqda. Natijada tirbandliklar,

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

harakat tezligining pasayishi, yo‘l-transport hodisalari xavfining ortishi va ekologik muammolar yuzaga kelmoqda. Bu esa transport oqimlarini chuqur ilmiy tahlil qilish va samarali boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqishni zamon talabi darajasiga olib chiqmoqda.

Qashqadaryo viloyati G‘uzor tumani geografik joylashuvi va tranzit ahamiyati bilan ajralib turadi. Hududdan o‘tuvchi magistral avtomobil yo‘llari nafaqat tumanning ichki ehtiyojlarini, balki viloyatlararo va respublika miqyosidagi transport aloqalarini ham ta’minlaydi. Shu bois bu hududda transport vositalari harakat jadalligi yuqori darajada shakllangan bo‘lib, uning dinamikasi va tarkibini o‘rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Transport oqimining notekis taqsimlanishi, ayniqsa kunning tig‘iz soatlarida, mavjud infratuzilmaning imkoniyatlari bilan mos kelmasligi kuzatiladi.

Mazkur tadqiqot aynan shu dolzarb masalaga – G‘uzor tumanida transport vositalari harakat jadalligini tahlil qilish va uni optimallashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishga bag‘ishlangan. Ishda transport oqimining miqdoriy va sifat ko‘rsatkichlari, harakat tezligi, tarkibiy tuzilishi hamda yo‘l tarmog‘ining yuklanish darajasi kompleks yondashuv asosida o‘rganiladi.

Tadqiqotning asosiy g‘oyasi shundan iboratki, transport oqimini to‘g‘ri baholash va zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish orqali nafaqat harakat xavfsizligini oshirish, balki hududning iqtisodiy samaradorligini ham yuksaltirish mumkin. Ilmiy asoslangan tahlil va aniq tavsiyalar esa G‘uzor tumanida barqaror va xavfsiz transport muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Har qanday hududning rivojlanish darajasi uning transport tizimi bilan chambarchas bog‘liqdir. Transport oqimi qanchalik to‘g‘ri tashkil etilgan bo‘lsa, hudud iqtisodiy faoliyati, aholining harakatchanligi va xavfsizlik darajasi shunchalik yuqori bo‘ladi. Shu nuqtai nazardan, Qashqadaryo viloyati G‘uzor tumanida transport

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

vositalari harakat jadalligini o‘rganish oddiy statistik kuzatuv emas, balki hududning barqaror rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-amaliy vazifadir.

Mazkur tadqiqotning bosh maqsadi — G‘uzor tumanida transport vositalari harakat jadalligini har tomonlama va chuqur tahlil qilish, yo‘l tarmog‘ining real yuklanish darajasini aniqlash hamda mavjud muammolarni ilmiy asosda baholab, ularni bartaraf etish bo‘yicha aniq va samarali tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

Bugungi kunda transport vositalari sonining ortib borishi yo‘llarga tushayotgan bosimni kuchaytirmoqda. Agar bu jarayon ilmiy asosda nazorat qilinmasa, tirbandliklar, yo‘l-transport hodisalari, ortiqcha vaqt va yoqilg‘i sarfi, ekologik yuklama kabi salbiy oqibatlar yuzaga keladi. Shu sababli tadqiqotning maqsadi faqatgina transport oqimini hisoblash emas, balki uning tarkibi, dinamikasi va rivojlanish tendensiyalarini aniqlash orqali kelajakdagi ehtiyojlarni oldindan baholashdan ham iboratdir.

Tadqiqot jarayonida transport oqimining sutkalik va soatlik intensivligi, tig‘iz davrlar, transport vositalari tarkibi, harakat tezligi hamda yo‘l o‘tkazuvchanlik darajasi o‘rganiladi. Ushbu ko‘rsatkichlar asosida mavjud infratuzilmaning imkoniyatlari real yuklama bilan solishtiriladi. Natijada yo‘l tarmog‘ining qaysi qismlarida ortiqcha yuklama yuzaga kelayotgani, qayerlarda boshqaruvni takomillashtirish zarurligi aniqlanadi.

Mazkur ishning yana bir muhim maqsadi — harakat xavfsizligini oshirishdir. Transport oqimining notekisligi va boshqaruv tizimining yetarli darajada samarali emasligi ko‘pincha yo‘l-transport hodisalariga sabab bo‘ladi. Ilmiy asoslangan tahlil esa xavfli uchastkalarni aniqlash va profilaktik choralarni ishlab chiqishga imkon yaratadi.

Shuningdek, tadqiqotning strategik maqsadi G‘uzor tumanida zamonaviy transport boshqaruv tizimini shakllantirishga hissa qo‘shishdir. Raqamli monitoring, svetofor

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

boshqaruvini optimallashtirish, jamoat transportini samarali tashkil etish kabi choralar hududda barqaror va qulay transport muhitini yaratishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Transport tizimi har qanday hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Qashqadaryo viloyati G‘uzor tumanida transport vositalari harakat jadalligini tahlil qilish natijalari shuni ko‘rsatadiki, hududda transport oqimi yil sayin ortib bormoqda va mavjud yo‘l infratuzilmasiga tushayotgan yuklama sezilarli darajada oshgan. Ayniqsa, kunning tig‘iz soatlarida transport oqimining notekis taqsimlanishi tirbandliklar, harakat tezligining pasayishi va yo‘l-transport hodisalari xavfining ortishiga sabab bo‘lmoqda.

Tahlillar shuni anglatadiki, muammo faqat transport vositalari sonining ko‘pligida emas, balki harakatni tashkil etish tizimining yetarli darajada optimallashtirilmaganida hamdir. Yo‘l o‘tkazuvchanlik imkoniyatlari bilan real yuklama o‘rtasidagi nomutanosiblik ayrim uchastkalarda ortiqcha bosimni yuzaga keltiradi. Bu esa vaqt yo‘qotilishi, yoqilg‘i sarfining ortishi hamda ekologik yuklamaning kuchayishiga olib keladi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqot G‘uzor tumanida transport tizimini takomillashtirish zarurligini asoslab berdi. Transport oqimini ilmiy asosda boshqarish, mavjud infratuzilmadan samarali foydalanish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali hududda barqaror va xavfsiz harakat muhitini yaratish mumkin.

Birinchidan, transport oqimini doimiy monitoring qilish tizimini joriy etish lozim. Raqamli hisoblagichlar va videokuzatuv vositalari orqali real vaqt rejimida ma’lumot yig‘ish transport boshqaruvini ancha samarali qiladi.

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

Ikkinchidan, svetofor obyektlarini zamonaviy adaptiv boshqaruv tizimiga o‘tkazish maqsadga muvofiqdir. Bu usul transport oqimining intensivligiga qarab signal vaqtini avtomatik moslashtirish imkonini beradi va tirbandlikni kamaytiradi.

Uchinchidan, jamoat transportini rivojlantirish va uning harakat jadvalini optimallashtirish zarur. Aholini shaxsiy avtomobildan ko‘ra jamoat transportidan foydalanishga rag‘batlantirish yo‘llardagi yuklamani kamaytiradi.

To‘rtinchidan, yo‘l infratuzilmasini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish, ayniqsa, eng yuklama yuqori bo‘lgan kesishmalarda qo‘shimcha harakat bo‘laklari tashkil etish yoki aylanma harakat tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Beshinchidan, harakat xavfsizligini oshirish maqsadida yo‘l belgilarini yangilash, piyodalar o‘tish joylarini tartibga keltirish va tezlik nazoratini kuchaytirish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O‘zbekiston Respublikasining 1997 yil 25 aprel kungi 419-I-son Qonuni “Shahar yo‘lovchilar transporti to‘g‘risida”.

2.O‘zbekiston Respublikasining Qonuni “Yo‘l harakati xavfsizligi to‘g‘risida” (yangi tahriri).

3.O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003 yil 4 noyabrdagi 482-son qarori.

4.ShNQ 1.05.02-07. Shaharsozlik normalari va qoidalari. Avtomobil yo‘llari va ko‘chalar.

5.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining jamoat transportini rivojlantirish va yo‘l harakati xavfsizligini oshirishga doir qarorlari (so‘nggi yillardagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar).

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026

ISSN: 3093-9062 Vol. 1 No. 1 (2026)

6.Highway Capacity Manual (HCM). Transportation Research Board, Washington D.C.

DOI: https://doi.org/10.66493/jxg37v85
© Sharq universiteti, 2026